

СЛОВО, ДУХОВНІСТЬ, ІДЕЇ... ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Загородня Алла Анатоліївна
доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна
ORCID0000-0003-2418-1670

Анотація: У тексті представлено аналіз праць Лесі українки. У них визначено, що таке слово для Лесі Українки, її ставлення до духовності особистості людини; показано, що слово слугує формою вираження ідей, поглядів, ідеалів духовного єднання людства. Розкрито ідеї Лесі Українки, як національного борця за український народ. Обґрунтовано, що філософія, на її думку, має бути використана не як засіб споглядання світу, а як знаряддя боротьби, вона виправдовує себе лише в тому випадку, коли набирає цілеспрямованого характеру. Доведено, що у творчості Лесі Українки відбувається переосмислення явних категорій як форм виразу переживання людиною світу або ж феноменів людського існування, в центрі якого є самотність та комунікативність. Визначено, що її погляди були в основному спрямовані на глибоке переконання можливостей пізнання людиною світу, а провідне місце у творчій спадщині поетеси посідає людина, а її духовність - є основою гуманістичного ідеалу.

Ключові слова: Леся Українка, слово, духовність, духовні цінності, ідеї, філософія, людство, гуманістичний ідеал, споглядання світу.

За Лесею українкою слово, духовність, ідеї, ідеали – неминуча «зброя», яка не може загинути, не залишивши слідів. На думку видатної поетеси людина гине, але її духовність, ідеал, ідея живе вічно. Варто зазначити, що слово набуває значення могутньої духовної зброї, адже лише у слові розкривається та

передається весь зміст, все багатство і, головне - слово передає людський дух. Лесіне слово – це не лише одиниця мови, а й носій ідей та ідеалів. Слово своєю могутньою силою може вселити в людину надію, духовно оздоровити або ж знищити. Слово може нести правду та радість життя або ж прокладати духовні шляхи та розкривати ідейні горизонти досягнення ідеалів. Для Лесі Українки слово слугує формою вираження ідей, поглядів, ідеалів духовного єднання людства. Як писала поетеса:

*«Слово, моя ти єдина зброе,
Ми не повинні загинуть обоє!
Може в руках невідомих братів
Станеш ти кращим мечем на катів» [2, с. 127]*

Цей вірш Лесі Українки стверджує, що віра і надія поетеси поступово зростає, аби залишити після себе ті слова, які допоможуть людині збагатитися духовно і знайти людське єство, тобто «людяне в людині». Леся виділяє єство «людяного в людині» і пояснює, що це той зміст духовності, без якої немає людини, є просто жива істота як біологічне явище. Зміст «людяного в людині» доволі багатогранний. Цей зміст, є високою свідомістю, осмисленням та розумінням духовних цінностей, а звідси, можна сказати, виростає ідея та ідеал, що робить людину людяною. Отже, людина формується в душі гуманізму, показуючи високий рівень знання з різним практичним досвідом.

Аналіз праць Лесі Українки показав, що у вірші «Мій шлях» поетеса наголошує на духовній сутності людини, а саме:

*«На шлях я вийшла ранньою весною
І тихий спів несмілий заспівала...
...Я йду шляхом пісні свої співаю;
Та не шукайте в них пророчої науки...
...Коли я погляд свій на небо зводжу,
Нових зірок на ньому не шукаю,
Я там братерство, рівність, волю гожу
Крізь чорні хмари вглядіти бажаю, -*

Тих три величні золоті зорі,

Що людям сяють безліч літ вгорі» [2, с. 127].

Досить оригінальним розв'язанням проблеми гуманізму у творчій діяльності Лесі Українки було створення нової концепції людини, яка насамперед є сильною, мужньою і незламною особистістю. У творчих пошуках найвідповіднішої форми для виразу ідей і почуттів письменниця закономірно прийшла до драматургії, точніше – до створення таких драматичних жанрів, які давали їй можливість розкрити великі людські пристрасті, запальну боротьбу переконання. У різних драмах, драматичних поемах і діалогах найвиразніше проявився її могутній мистецький геній, її філософський склад розуму, її неосяжна широта бачення світу поетеси.

Відзначимо, що сила ідей Лесі Українки полягає не в них самих, а в тому, що вони є ідеями людей, які використовують їх для практичного втілення тих ідеалів, що склалися в матеріальному життєвому процесі. І саме тому, що ідея виражає насущні запити життя певної суспільної групи і сприяє реалізації цих запитів, вона містить у собі велику дійову силу, яку і треба використати в ході боротьби за рішучу зміну соціальних відносин. Філософія, на її думку, має бути використана не як засіб споглядання світу, а як знаряддя боротьби, вона виправдовує себе лише в тому випадку, коли набирає цілеспрямованого характеру. В цілому, у творчості Лесі Українки відбувається переосмислення явних категорій як форм виразу переживання людиною світу або ж феноменів людського існування, в центрі якого є самотність та комунікативність. Її погляди були в основному спрямовані на глибоке переконання можливостей пізнання людиною світу. Отже, у творчій спадщині Лесі Українки провідне місце посідає людина, а її духовність - є основою гуманістичного ідеалу.

Глибинний гуманізм Леся Українки виключав категоричність в оцінці компромісних розв'язань проблем особистого життя, а її ідеалом була гармонія людини і світу, розквіт людської індивідуальності у всіх сферах її буття. Таким чином, велика українська поетеса у своїй титанічній праці пошукування філософської істини і моральної правди показала своє бачення людини, її

світогляду, життєвої місії як форму вираження боротьби ідей та характерів, що є надзвичайно актуальним і в сьогоденні та буде неоціненним досвідом для прийдешніх поколінь людства. На нашу думку, ще не повністю досліджено зв'язок гуманістичного ідеалу Лесі Українки разом з її колегами, такими як Іван Франко, Тарас Шевченко та Ольга Кобилянська. Лесі Українки творчість, її слово, духовність та ідеї і нині дуже актуальні для освітян, науковців та широкого кола українців зокрема.

Список літератури

1. Українка Леся. Зібрання творів у 12-ти томах. – Т.2. // Леся Українка. – К.: Наукова думка, 1975. –367с.
2. Українка Леся. Твори. Т. 1. Лірика. За загальною редакцією Б. Якубовського. // Леся Українка. – Нью-Йорк: Видавнича спілка Тищенко, Білоус, 1953. – XXXI, 131, XXI